

Vloerbekledingen

Marmar en cement

stadswinkel
.brussels

advies over duurzaam wonen

De vloerbekledingen in marmer en cement zijn zeer aanwezig in de Brusselse privé-architectuur en bepalen mee het karakter van onze woningen. Men treft ze aan in de inkomhallen, de gangen, de keukens, de kelders, en soms in de wintertuinen en de badkamers.

Geplaatst in de ruimtes die vaak gebruikt worden, geven ze blijk van een grote duurzaamheid in de tijd en van aanzienlijke technische kwaliteiten, zoals de slijtvastheid en het onderhoudsgemak.

Er dienen echter bepaalde voorzorgsmaatregelen genomen te worden om hun duurzaamheid te garanderen.

Marmer

Tegelvloer in marmer

Het lichte marmer, aanwezig in de inkomhal van de neoklassieke woning in de vorm van een zwart-wit dambordpatroon, vindt men terug in de burgerwoningen en herenhuizen van het einde van de 19^e eeuw. Het versiert de inkomhal van de luxueuze appartementsgebouwen van de jaren 30; de tegels vormen dan eenvoudige geometrische figuren. Het Belgische marmer, dat donker is, is dan erg in zwang. Na de Tweede Wereldoorlog gaat de voorkeur uit naar lichte marmer.

Burgerwoning, einde van de 19^e eeuw. Antwerpselaan 24, Brussel.

Mozaïek

Mozaïek, een oude techniek, kent in Brussel aan het einde van de 19^e eeuw een herleving dankzij de know-how van ambachtslui afkomstig uit het noorden van Italië. Mozaïek is samengesteld uit kleine kubusjes, inlegstukjes genoemd, die op een deklaag van kalkmortel en gemalen baksteen worden aangebracht. Het is zeer populair is in de art nouveau-architectuur, en wordt opgesmukt door een grote kleurenvariëteit: zwart, rood- en oranjetinten, geel, groen, wit... De bevoorradingsbronnen van marmer strekken zich tot ver buiten België uit : Italië, Frankrijk, Portugal, Noord-Afrika...

Granito

De granitotechniek is gebruikelijk tijdens het interbellum en kent zijn glorieus tijd in de jaren 30. Als voordelige bekleding maakt het granito gebruik van de recuperatie van de bijproducten van de grote marmerindustrie: de niet gebruikte marmerstukken worden verbrijzeld. Het is samengesteld uit marmerkorrels die met cement vermengd zijn, en het wordt rechtstreeks ter plaatse gegoten, samengeperst door een wals en daarna, wanneer het droog is, gepolijst. Mozaïekboorden bakenen het af en doen dienst als uitzettingsvoegen.

Appartementengebouw. Kartuizersstraat, Brussel.

Onderhoud

Marmeren vloeren, ondoorlatend en ongevoelig voor vuil, zijn gemakkelijk te reinigen. Voor vloeren in goede staat gebruikt men een mengsel van water en bruine zeep, Marseillezeep (drie soeplepels voor vijf liter water), of sodakristallen (één koffietas per liter water). Alle zure producten, zoals azijn en ontkalkingsmiddelen, moeten vermeden worden, ze tasten de steen en de filmvormende producten aan die op de oppervlakte een neerslag achterlaten,

maken de kleuren dof en bespoedigen het aankoeken van vuil. Als de voegen en de mozaïeksteentjes niet in perfecte staat zijn, gebruikt men beter niet de stofzuiger, om het losmaken van de stukken niet te versnellen.

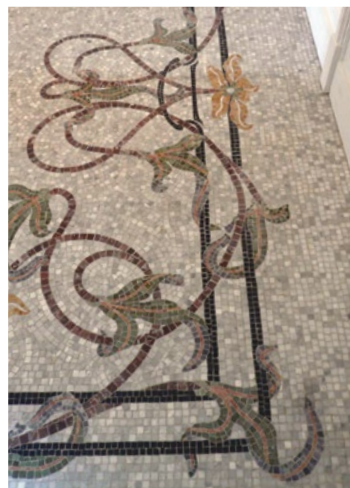
Wanneer men barsten vaststelt, het verlies van materie of een mankement van de legmortel, is het beter om de leemten onmiddellijk op te vullen met kalkmortel of pleisterkalk. Zo kunnen, in afwachting van een ingreep, waterinfiltraties of een versnelde slijtage van de materie worden voorkomen.

De professional kan gebruik maken van verschillende technieken om de luister van een marmeren vloer te doen herleven: natstralen, kristalliseren van de steen voor een blinkende afwerking, polijsten met poeder...

Restauratie

Omdat het een delicaat werk is, wordt de restauratie van vloerbekledingen in mozaïek en granito aan een conservator-restaurateur toevertrouwd. Zijn know-how en zijn kennis zijn bepalend voor het zoeken naar marmers en de kleurschakering van de mortels. De meeste oude marmers zijn vandaag nog te vinden, maar de kleuren zijn soms lichtjes verschillend. Sommige marmers, zoals het groene marmer, zijn vrijwel verdwenen. De restaurateur herkapt de boorden van de mozaïeksteentjes, die machinaal worden gezaagd, om hun het antieke uitzicht van manueel gehouwe steentjes te verlenen.

Om de kleurschakering van de oude mortels te vinden, moet de restaurateur soms vele pigmentcombinaties uitproberen.

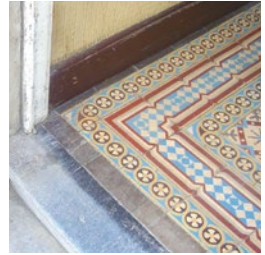

E. Blérot, rond 1900, restauratiewerf. Generaal de Gaullelaan 39, Elsene, foto F. Lombaers.

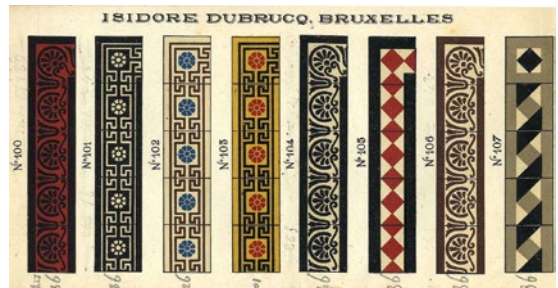
Cementtegels

Vanaf de jaren 1870 ontstaan er vele productiefabrieken in België, vooral in Brussel. Als standaardproduct, dat onderhoudsvriendelijk en betaalbaar is, kent het vlug een groot succes. De cementtegels, die in het begin een- of tweekleurig zijn, bieden daarna een grote variatie aan kleuren en patronen.

De cementtegels zijn gevormd uit een dunne bovenlaag van cement- en marmervoeder, en uit een dikkere onderlaag, bestaande uit zand en cement. De verschillende kleuren van het patroon in de bovenlaag worden verdeeld met behulp van een roostertje met vakjes (stramien). De nog vochtige tegels worden in een zeer krachtige pers geplaatst. Daarna drogen ze gedurende een aantal weken op natuurlijke wijze.

Cedersstraat 12,
Watermaal-Bosvoorde

Brusselse tegelfabriek Isidore Dubrucq. Verz. AAM.

Onderhoud

Door hun poreusheid zijn cementtegels gevoelig voor vuil, vlekken en vocht. Mits een regelmatig onderhoud kan men de voorrang geven aan zachte reinigingstechnieken, zonder water. Men kan een stofzuiger met een zachte borstel gebruiken. Als men met water reinigt, brengt men een kleine hoeveelheid water aan met behulp van een microvezeldevel. Indien nodig, kan men bruine zeep of Marseillezeep toevoegen aan het water (en handvol voor tien liter water). Vermijd zuren zoals azijn en basische producten zoals bleekwater. Om vuilkorsten of droge verfspatten te verwijderen, gebruikt men bij voorkeur een instrument dat geen krassen maakt op het oppervlak.

Moet een beschermingslaag aangebracht worden?

Vroeger gebruikte men bijenwas of lijnolie om de tegel « te drenken », om vlekken te voorkomen en de waterinfiltratie te beperken. Vandaag vermijdt men beter het gebruik van lijnolie omdat deze het vuil absorbeert en de bekleding geel maakt. In de meer delicate ruimtes, zoals de keuken of de eetkamer, kan men eventueel een beschermingsproduct aanbrengen, meer bepaald een boenwas op basis van bijenwas, te koop in gespecialiseerde winkels. Breng liever geen vernis aan, want deze verandert het uitzicht en de kleur van de tegel.

Herstelling

Controleer de staat van de voegen en de hechting van de tegels aan de legmortel om een versnelde slijtage, breuken of problemen van waterinfiltratie te vermijden. In afwachting van een ingreep kunnen de onvolledige ruimtes opgevuld worden met een kalkmortel of pleisterkalk, die nadien gemakkelijk te verwijderen zijn. De demontage van een bekleding in cementtegels vergt handigheid, en de interventie van een professional blijkt dikwijls noodzakelijk. Om de tegels niet te breken, verwijdert men ze met behulp van een watergekoelde diamantzaag. Om ze opnieuw te plaatsen, is het ideaal om hetzelfde product te gebruiken als het oorspronkelijke voor de plaatsing en het voegwerk.

Vervanging

De handelaars in recuperatiematerialen bieden dikwijls cementtegels aan voor doorverkoop. Het vervangen van oorspronkelijke tegels zal min of meer vlot verlopen naargelang van de populariteit van het patroon in die tijd.

De productie van tegels is bij ons stopgezet, maar vindt nog plaats in het buitenland.

Recuperatie cementtegels bij een doorverkoper.
Foto asbl Rotor.

De grondstoffen en de productiemachines zijn gelijk gebleven. Hoewel de meeste moderne patronen geïnspireerd zijn op de oude patronen, is de keuze heel wat beperkter dan voorheen. Voor bestellingen van een zekere omvang (grootte van een vertrek), is het mogelijk om reproducties van oude modellen « op maat » te laten maken.

Op zoek naar een vakman?

Het Register van de beroepen kan u helpen bij het zoeken naar bouwberoepen: www.patrimoine-metiers.be.

Recuperatiematerialen

Met de steun van Leefmilieu Brussel en de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu heeft de asbl Rotor een gids voor het hergebruik van bouwmaterialen gepubliceerd: Opalis. Deze bevat een lijst van de professionele handelaars.

opalis.be

Nuttige lectuur en bronnen

- BAECK M., MEUL V., *Onderhoud van keramische en cementtegelvloeren*, Monumentenwacht Vlaanderen vzw, Antwerpen, 2012.
- TOURNEUR F., "Les marbres du monde décorent la ville", dans: *Pierre & Co*, Région de Bruxelles-Capitale, Bruxelles, 2010.
- BAECK M., "Facilité artistique: (r)évolution des matériaux de construction décoratifs en céramique, ciment et verre", dans: *Pierre & Co*, Région de Bruxelles-Capitale, Bruxelles, 2010.

Voor meer info... neem contact op met de Stadswinkel

Gratis infoloket

Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein 1 te 1000 Brussel
Van dinsdag tot vrijdag van 10 u tot 17 u
Zaterdag van 14 u tot 17 u

Infolijn 02/219 40 60

Van dinsdag tot vrijdag van 10 u tot 12 u en van 14 u tot 16 u

Uw vragen per e-mail

info@curbain.be

www.curbain.be

Publicaties

Facebook

Register van de
beroepen van het
patrimonium

Redactie: Céline Cheron

Fotoverantwoording: Stadswinkel, tenzij anders vermeld bij de foto's.

Foto voorpagina: cementtegels. Foto asbl Rotor.

Met de steun van de Directie
Monumenten en Landschappen

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

stadswinkel
.brussels

advies over duurzaam wonen